

Katarzyna Kukowska

Przestrzeń gospodarczo-społeczna ziemi częstochowskiej na tle strategii rozwoju regionu

Ekonomiczne Problemy Usług nr 98, 507-517

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Katarzyna Kukowska

Politechnika Częstochowska

**PRZESTRZEŃ GOSPODARCZO-SPOŁECZNA
ZIEMI CZĘSTOCHOWSKIEJ
NA TLE STRATEGII ROZWOJU REGIONU**

Wprowadzenie

Strategia rozwoju lokalnego jest instrumentem, którym posługują się władze lokalne. Jest to dokument opisujący plan działania samorządu, zawierający ważne z punktu widzenia danej społeczności cele, których realizacja ma nastąpić za pomocą dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych i ludzkich. W programie tym powinny być zawarte słabe i mocne strony społeczno-gospodarczego środowiska. Przygotowanie i realizacja strategii lokalnej jest przykładem komplementarnego podejścia władz lokalnych do zagadnień rozwojowych.

Przedsiębiorcy mają możliwość uczestniczenia w tworzeniu strategii. Głównym elementem ich działań jest tworzenie klimatu inwestycyjnego, rozumianego jako aktywizowanie przez władzę działalności inwestycyjnej. Klimat inwestycyjny obejmuje politykę inwestycyjną prowadzoną przez władze lokalne, politykę podatkową, współpracę władz lokalnych ze środowiskiem przedsiębiorców oraz wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu. Samorządy często są współtwórcami instytucji otoczenia biznesu, ich fundatorem bądź założycielem. Rolą tych instytucji jest merytoryczna pomoc przedsiębiorcom lub wsparcie finansowe. Oferują one pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej, kojarzeniu partnerów gospodarczych, pozyskiwaniu funduszy unijnych, szkoleniach, różnych formach doradztwa. Działania takich instytucji są adresowane przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw¹.

¹ P. Wójcik, *Jak wspierać lokalną przedsiębiorczość*, „Gazeta Prawna” z 27.04.2005.

W artykule przedstawiono analizę wybranych determinantów przedsiębiorczości i elementów strategii ziemi częstochowskiej. Czynniki oddziałujące na tworzenie się i rozwój przedsiębiorstw mają różne źródła. W najogólniejszym podziale wyróżnia się elementy dalszego i bliższego otoczenia. Z perspektywy funkcjonowania firmy nie bez znaczenia są między innymi takie czynniki, jak demografia, uwarunkowania społeczne, urbanistyka, potencjał gospodarczy regionu.

Analizą objęto miasto Częstochowa, będące powiatem grodzkim i powiatem częstochowskim, do którego należą miasta: Blachownia, Koniecpol, oraz gminy: Dąbrowa Zielona, Janów, Kamienica Polska, Kłomnice, Konopiska, Kruszyna, Lelów, Mstów, Mykanów, Olsztyn, Poczesna, Przyrów, Rędziny, Starcza². Zgodnie z przyjętym podziałem administracyjnym i odpowiadającym mu podziałem statystycznym Częstochowa i powiat częstochowski wchodzi w skład podregionu częstochowskiego, do którego należy również powiat kłobucki. Podregion częstochowski wraz z podregionami: centralnym śląskim, rybnicko-jastrzębskim oraz bielskim, jest częścią regionu śląskiego (województwa śląskiego). Ponieważ teren objęty badaniami nie tworzy odrębnej jednostki statystycznej (jest częścią podregionu częstochowskiego), na potrzeby opracowania określono go mianem ziemi częstochowskiej lub zamiennie rejonu częstochowskiego.

1. Wybrane determinanty przedsiębiorczości ziemi częstochowskiej według danych statystycznych

Gospodarczo-społeczne uwarunkowania rejonu częstochowskiego były kształtowane przez rzemiosło, rolnictwo, później przemysł, ale też w dużej mierze przez ruch pątniczy. Rejon częstochowski z miastem pielgrzymkowym Częstochową był poddawany wpływowi relacji między klasztorem a władzami świeckimi, chociażby przez dawny udział kościoła jako instytucji w administrowaniu podległymi mu obszarami. Czynniki te ukształtowały gospodarkę, infrastrukturę i układ urbanistyczny w obecnym kształcie.

Podregion częstochowski na mapie województwa śląskiego ma położenie peryferyjne. Jest usytuowany w północnej części województwa. Charakteryzuje

² Statut powiatu częstochowskiego, Częstochowa, rozdz. 1, § 1.

się znaczną odrębnością od pozostałych podregionów Śląska. Przeważa tu rolnictwo, turystyka i wytwórczość³.

W roku 2010 ludność powiatu częstochowskiego i miasta Częstochowy liczyła 372 421 osób (powiat: 36,0%, Częstochowa: 63,9%), co stanowiło 70,4% osób zarejestrowanych w podregionie częstochowskim i 8,0% ludności Śląska. Kobiety stanowiły 52,3%, mężczyźni – 47,6%. Na Śląsku stosunek ten był zbliżony: kobiety stanowiły 51,8%, mężczyźni – 48,1%. W całym podregionie było podobnie: kobiety stanowiły 52,0%, mężczyźni – 47,9%. Obserwując zmiany liczby ludności w latach 2007–2010 w powiecie częstochowskim i w Częstochowie, można stwierdzić jej spadek, który w ciągu trzech lat wyniósł 0,98%. W ciągu dziesięciu lat (2000–2010) liczba ludności zmniejszyła się o 3,8%.

Ludność mieszkająca w miastach rejonu częstochowskiego stanowiła w 2010 roku 68,2% (mieszkańcy wsi: 32,7%). W porównaniu z całym województwem odsetek ten był mniejszy o 9,7%, gdyż na Śląsku było to 77,9%. Biorąc pod uwagę liczbę osób zamieszkujących w miastach Śląska w latach 2007–2010, można zauważyć jej sukcesywny spadek, w odróżnieniu od liczby osób zamieszkujących wsie. Liczba mieszkańców miast Śląska między 2007 rokiem i 2010 rokiem zmalała o 0,9%, natomiast na wsi wzrosła o 1,5%. W powiecie częstochowskim i Częstochowie nastąpił spadek liczby mieszkańców miast o 1,7%, a liczby mieszkańców wsi wzrósł o 0,6%.

Z rozkładu ludności według ekonomicznych grup wynika, że w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym podregion częstochowski odzwierciedla wyniki dla całego Śląska. Grupa ta w kolejnych latach zmniejszała się, ale w bardzo niewielkim stopniu (dziesiąte części procenta), na rzecz powiększania się grupy osób w wieku poprodukcyjnym. W powiecie częstochowskim grupa „przedprodukcyjna” była o 1,4% większa na całym Śląsku, natomiast w wieku produkcyjnym była mniejsza (w stosunku do ogółu średnio o 1,7% w latach 2007–2010). W Częstochowie osób w wieku przedprodukcyjnym było średnio o 1,6% mniej niż w województwie. Z punktu widzenia aktywności ekonomicznej i rozwoju gospodarczego najistotniejsze są dane dotyczące grupy w wieku produkcyjnym, oczywiście w relacji do poziomu zatrudnienia. W przypadku grupy w wieku produkcyjnym Częstochowa odzwierciedlała tendencje w województwie w latach 2007–2010 (średnia na Śląsku – 65,4%; średnia w Częstochowie – 65,5%). Analizowane grupy w całym podregionie i powiecie miały jednak mniejszy udział

³ Powiat częstochowski. *Plan rozwoju lokalnego na lata 2004–2013*, s. 7, www.czestochowa.powiat.pl, dostęp 15.01.2011.

w omawianej strukturze. Wynik ten w latach 2007–2010 dla podregionu wyniósł średnio o 0,8%, a dla powiatu – średnio o 1,7% mniej w stosunku do województwa. Należy zauważyć, że w latach 2007–2009 grupa produkcyjna miała procentowo większy udział w Częstochowie niż w województwie. W powiecie częstochowskim natomiast widoczna była niewielka tendencja wzrostowa w porównaniu z poziomem na całym Śląsku, gdzie wynik był odwrotny.

W roku 2011 bezrobotni z powiatu częstochowskiego i Częstochowy stanowili 11,8% ogółu pozostających bez pracy w województwie. W podregionie częstochowskim stosunek ten wynosił 70,9% (bezrobotni badanego rejonu) do 20,0% (bezrobotni powiatu kłobuckiego). Wynik ten był niewiele większy niż w 2007 roku, gdy bezrobotni Częstochowy i powiatu częstochowskiego stanowili 10,4% wszystkich bezrobotnych Śląska i odpowiednio 70,4% bezrobotnych podregionu częstochowskiego. Największą grupę bezrobotnych w 2011 roku tworzyły osoby w wieku 25–34 lata (28,4%), a następnie 45–54 lata (22,8%), 35–44 lata (19,5%), powyżej 55 lat (15,4%), 18–24 lata (13,6%). W ciągu pięciu lat (2007–2011) tylko w 2008 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych w badanym rejonie i to prawie we wszystkich kategoriach wiekowych. Wyjątkiem była grupa w wieku 18 i 24 lat, która wzrosła, lecz zaledwie o 5 osób. W pozostałych latach rosła rzesza bezrobotnych.

W roku 2008 odnotowano wzrost bezrobotnych w grupie osób z wyższym wykształceniem. W roku 2011 bezrobotni z wyższym wykształceniem stanowili 15,1%, policealnym i średnim zawodowym – 24,4%, średnim ogólnokształcącym – 8,2%, zawodowym – 26,2%, gimnazjalnym i niższym – 25,9%. Największe grupy bezrobotnych tworzyły osoby z wykształceniem zawodowym lub niższym. Rozkład ten był typowy dla całego kraju. W 2011 roku w porównaniu z 2007 rokiem o 44,4% zwiększyła się liczba osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem, a o 25% z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Liczba bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zwiększyła się w tych latach o 26,3%, z wykształceniem zawodowym – o 17,3 %, a z najniższym wykształceniem – o 6,7%. Widoczna jest dysproporcja we wzroście grup w poszczególnych poziomach wykształcenia. Bezrobocie najbardziej wzrosło w grupie osób z wyższym wykształceniem, a najmniej wśród osób o niższym wykształceniu.

Zmiany zachodzące w strukturze firm działających na rynku świadczą o aktywności gospodarczej (przedsiębiorczej) na charakteryzowanym terenie. W roku 2011 struktura firm rejonu częstochowskiego według liczby zatrudnionych kształtowała się następująco: 93,9% – 0–9 pracowników; 4,8% – 10–49 pracowni-

ków, 1,0% – 50–249 pracowników, 0,08% – 250–999 pracowników, 0,01% – 1000 i więcej pracowników. W ciągu pięciu lat nastąpił wzrost liczby przedsiębiorstw (do 2010 r.) we wszystkich kategoriach. Jednak w 2011 roku ogólna liczba firm zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku, a wzrost nastąpił tylko w grupie małych przedsiębiorstw, zatrudniających od 10 do 49 pracowników. W porównaniu z 2007 rokiem ogólna liczba firm zwiększyła się jednak o 7,5%.

W sektorze prywatnym w 2011 roku działało 35 130 firm. W porównaniu z 2007 rokiem nastąpił wzrost ich liczby o 6,9%. Struktura przedsiębiorstw według formy prawnej kształtowała się w 2011 roku następująco: wpisane do rejestru osoby fizyczne – 80,3%, spółki handlowe – 7,6%, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego – 2,3%, spółdzielnie, stowarzyszenia i organizacje społeczne i fundacje – 9,8%⁴.

2. Wyniki badań na tle strategii

Przestrzeń społeczno-gospodarcza i kulturowa powiatu częstochowskiego i Częstochowy jest wspólna, dlatego też ważne jest budowanie spójnej polityki rozwoju powiatu i miasta. Mimo ścisłej współpracy, działania wspierające rozwój tej przestrzeni są planowane dwutorowo: oddzielnie dla powiatu częstochowskiego i powiatu grodzkiego Częstochowy.

Dla dokładniejszej charakterystyki przytoczono wyniki badania przeprowadzonego na potrzeby stworzenia strategii rozwoju powiatu częstochowskiego, które to są integralną częścią tego dokumentu. Pozwoliły one na zdiagnozowanie problemów ziemi częstochowskiej i sposobu jej postrzegania przez mieszkańców. Ankietyzacji poddano mieszkańców, urzędy gmin, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne powiatu częstochowskiego, ościenne powiaty i miasto Częstochowę⁵. Wyniki przedstawiono w formie analizy szans i zagrożeń całego subregionu północnego, ze szczególnym uwzględnieniem powiatu częstochowskiego. Wśród mocnych stron rejonu wymieniono:

- czyste powietrze i ładny krajobraz,
- dogodne położenie geograficzne,

⁴ Opracowano na podstawie www.stat.gov.pl/gus Bank Danych Lokalnych, dostęp 15.03.2012.

⁵ *Strategia rozwoju powiatu częstochowskiego 2007–2015*, Uchwała nr XII/96/2007, Częstochowa, s. 60–107.

- liczne zabytki historyczne,
- rozwiniętą agroturystykę,
- dobre rozwiązania komunikacyjne,
- korzystanie z funduszy strukturalnych,
- współpracę z powiatami zagranicznymi,
- działalność organizacji pozarządowych,
- dobry dostęp do placówek kulturalnych i bibliotek.

Wymienione atuty pozwoliły na stworzenie lepszych warunków do rozwoju inwestycji przez promocję rejonu i lokalnych produktów oraz wspieranie przedsiębiorczości. Wzrost pozycji społeczno-gospodarczej jest utożsamiany z rozwojem handlu i usług, w tym agroturystyki. Jako możliwości rejonu podano wykorzystywanie atutów historycznych do promowania walorów turystycznych, współpracę międzyregionalną w dziedzinie transportu i turystyki oraz możliwość wykorzystania bazy noclegowej w Częstochowie i pobliskich powiatach. Szanse rozwoju daje lepszy dostęp do Internetu i nowoczesnych technologii.

Ważnym czynnikiem zewnętrznym podanym przez respondentów była możliwość korzystania z funduszy pomocowych i strukturalnych UE oraz plany rządowe dotyczące rozwoju drogownictwa. Szanse rozwoju rejonu byłyby większe, gdyby podjęto działania na rzecz obniżenia bezrobocia, przede wszystkim przez tworzenie nowych miejsc pracy.

Do negatywnych czynników funkcjonowania rejonu, uznanych za słabe strony, respondenci zaliczyli:

- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych,
- słaby dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- poczucie niskiego bezpieczeństwa publicznego,
- dzikie wysypiska śmieci,
- niezadowolający stan dróg i obiektów mostowych,
- niezadowolający stan sieci kanalizacyjnej i gazowej (w niektórych częściach powiatu),
- migracja mieszkańców powiatu do innych miast na terenie województwa śląskiego, w inne regiony Polski, a także do krajów Unii Europejskiej,
- zróżnicowany rozwój nowo powstałych firm.

Zagrożenia, które mogą ograniczyć rozwój społeczno-gospodarczy badanego rejonu, są liczne. Należą do nich między innymi perspektywy rozwoju turystyki w ościennych powiatach oraz brak dobrych dróg i infrastruktury technicznej. Rejon ma dużą konkurencję ze strony innych powiatów w pozyskiwaniu środków

z funduszy UE. Niebezpieczeństwem dla wzrostu pozycji rejonu jest bezrobocie i ubożenie społeczeństwa. Będąc rejonem zdominowanym przez rolnictwo, jest zagrożony niską opłacalnością produkcji rolnej, wzrostem importu produktów żywnościowych z zagranicy oraz brakiem zorganizowanego rynku zbytu płodów rolnych⁶.

Wyniki ankietyzacji jednostek samorządowych pozwalają ocenić rejon częstochowski ze szczególnym uwzględnieniem samego powiatu. Dla pełnego obrazu warunków otoczenia przedsiębiorczości opis uzupełniono opinią bezpośrednich uczestników rozwoju rejonu, którymi są lokalni przedsiębiorcy.

Atutem, na który zwrócili uwagę właściciele firm, jest rosnący poziom wiedzy o dotacjach z funduszy europejskich oraz dobry dostęp do instytucji pożyczkowych w rejonie. Szans rozwoju rejonu upatrują przedsiębiorcy w pomocy finansowej z funduszy unijnych, wskazując na znaczenie udostępniania informacji na temat dotacji z funduszy unijnych. Środki finansowe powinny być przeznaczone na rozwój działalności gospodarczej, zakup towarów handlowych, modernizację dróg, sprzęt budowlany, inwestycje związane z ochroną środowiska, turystykę i wypoczynek. Przedsiębiorcy zwrócili także uwagę na korzystanie z nowych funduszy pożyczkowych, udostępniających środki finansowe na dogodniejszych zasadach niż banki. Ważne jest też zwiększenie szans rozwoju rejonu przez poprawę poziomu życia mieszkańców i promocję firm powiatu.

Poziom społeczno-gospodarczy rejonu obniżają między innymi średni i słaby rozwój nowo powstałych firm w określonych branżach. Przyczyną tego zjawiska są koszty utrzymania związane z wysokimi składkami ZUS i podatki. Wskazano też na problem dużej biurokracji. Przedsiębiorcy prezentują pogląd, że jest zbyt mała liczba stałych odbiorców produktów i usług, zaznaczając jednocześnie niewystarczającą umiejętność pozyskiwania nowych rynków zbytu. Zauważono też brak wzorców i tradycji w pozyskiwaniu inwestorów strategicznych. Słabością rejonu są także: mała aktywność gospodarcza terenów wiejskich, słaba ocena infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie powiatu, sytuacja dochodowa mieszkańców i niewystarczająca infrastruktura techniczna. Wśród zagrożeń rozwoju rejonu przedsiębiorcy wymienili słaby rozwój małych i średnich firm spowodowany dużymi kosztami pracy oraz brak środków finansowych na rozwój przedsiębiorstw. Według przedsiębiorców szkodliwym czynnikiem jest także niepewna przyszłość dużych firm produkcyjnych, wynikająca z niewystarczającego

⁶ Tamże, s. 72.

wsparcia państwa w działaniach restrukturyzacyjnych. Niebezpieczeństwem jest również spadek tempa wzrostu gospodarczego kraju⁷.

Analiza wszystkich zebranych materiałów pozwoliła twórcom badania na wysunięcie wniosków diagnozujących stan powiatu częstochowskiego, ale z perspektywy całego subregionu częstochowskiego. Interpretacja wyników odzwierciedla sytuację nie tylko samego powiatu, ale i podregionu.

Powiat częstochowski na większości płaszczyzn swego istnienia i funkcjonowania społeczno-gospodarczego uzyskał średnią kategorię. Bardzo negatywnie oceniono możliwości dochodowe ludności. Brakuje też możliwości uzyskania atrakcyjnej pracy. Skrytykowano wielkość napływającego kapitału i działania władz powiatu na rzecz wspierania przedsiębiorczości. Pozytywne aspekty rejonu, które otrzymały najwyższe noty, to dobro naturalne, niezależne od twórców człowieka, czyli walory przyrodniczo-krajobrazowe, gęstość sieci usługowo-handlowej oraz dostępność komunikacyjna. Rozwój gospodarczy rejonu jest upatrywany w rozbudowywaniu usług bytowych, handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie, agroturystyce oraz przemyśle rolno-spożywczym.

Oczekiwane od władz działania w najbliższych latach, które uznano za priorytetowe, to przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy, ponadto rozbudowa transportu i dróg publicznych. Za ważne uznano ochronę środowiska i przyrody, zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywatelom oraz rozwój edukacji publicznej. Najważniejszymi problemami, które władze powiatu powinny rozwiązać w najbliższej przyszłości, w dużej mierze odzwierciedlające wcześniej wymienione, są: bezrobocie, zwłaszcza wśród młodych ludzi, oraz niski poziom bezpieczeństwa publicznego. Integracji wymagają również niski napływ kapitału krajowego i zagranicznego oraz słabe tempo rozwoju małych i średnich firm. Według opinii respondentów najważniejszymi wartościami, które mogą być fundamentem pod budowę pozytywnej przyszłości rejonu, jest przedsiębiorczość, innowacyjność, wartość przestrzeni historycznej, wartości i walory przyrodnicze oraz średnie i wyższe wykształcenie mieszkańców⁸.

⁷ Tamże, s. 66–67.

⁸ Tamże, s. 73–74.

Zakończenie

W opisie społeczno-gospodarczym rejonu częstochowskiego uwzględniono ogólne uwarunkowania przedsiębiorczości, które wyodrębniono z badań nad całą analizowaną przestrzenią w jej różnych aspektach rozwojowych.

Rejon częstochowski ma korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne dla rozwoju przedsiębiorczości oraz dysponuje terenami pod inwestycje. Jednocześnie mocnym zapleczem rozwoju przedsiębiorczości jest tradycja dobrej wytwórczości i przetwórstwa rolnego. Lokalne przedsiębiorstwa mają wsparcie stowarzyszenia o charakterze gospodarczym. Większość firm i instytucji jest objęta kontrolą i nadzorem weterynaryjnym. Rozwijają się przedsiębiorstwa, które swoją działalność ukierunkowują na eksport, oraz gospodarstwa rolne nastawione na sprzedaż rynkową. Rejon ma mocną bazę do rozwoju produkcji dewocjonaliów i przemysłu przetwórczego opartego na rodzimych produktach rolnych. Mocnym atutem jest coraz wyższy poziom wiedzy właścicieli firm o dotacjach z funduszy europejskich, co może być narzędziem pobudzania rozwoju przedsiębiorstw.

Słabością rejonu jest coraz mniejsza aktywność gospodarza, spowodowana kosztami utrzymania przedsiębiorstw i brakiem środków na ich rozwój, niewielka aktywność gospodarcza terenów wiejskich. Bardzo słabo oceniono potencjał rozwojowy gospodarstw rolnych. Mieszkańcy powiatu częstochowskiego mogą znaleźć zatrudnienie tylko w niewielkich firmach, dlatego wykwalifikowana siła robocza poszukuje pracy poza omówionym rejonem. Poziom wykształcenia zawodowego rolników jest stosunkowo niski, podobnie jak kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych, które mają trudności z dostosowaniem się do potrzeb lokalnego rynku pracy. W powiecie nie prowadzi się żadnych dużych inwestycji. Nie ma również szerszych kontaktów handlowych z rynkami europejskimi. Lokalne przedsiębiorstwa nie mają wzorców pozyskiwania inwestorów strategicznych, co ogranicza ich możliwości rozwojowe. Do słabych punktów analizowanej przestrzeni należy dołączyć więc zbyt wolne dostosowywanie produkcji do nowych potrzeb rynku, co jest spowodowane brakiem środków finansowych. Źle zorganizowany rynek zbytu produktów rolnych na terenach rolniczych obniża pozycję rejonu. Słabością badanej przestrzeni pozostaje zły stan infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, który utrudnia funkcjonowanie przedsiębiorstw i życie mieszkańcom. Ograniczeniem w tej materii są niewystarczające środki na jej rozbudowę i modernizację. Odrębnym problemem jest brak sprawnego przepływu informacji między przedsiębiorcami a samorządami lokalnymi oraz

niewystarczająca promocja przedsiębiorczości. Mimo wzrostu poziomu wiedzy przedsiębiorców na temat możliwości pomocy w przedsiębiorczości, nadal niedoskonałe jest ogniwo będące podstawą tworzenia siły gospodarczej środowiska lokalnego jako całości⁹.

W ramach walki o rozwój społeczno-gospodarczy rejonu decydenci lokalni określili główne problemy do rozwiązania. Są one bezpośrednio związane z wymienionymi czynnikami osłabiającymi moc rozwojową. Oprócz nich zwrócono uwagę na bardzo niski poziom przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy oraz słaby napływ kapitału zewnętrznego. Wynika to głównie z niewielkiej konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej rejonu. Jest to zatem szerokie pole do działań promocyjnych. Utrudnieniem jest tu również nieuregulowana własność prawna terenów pod inwestycje, a w części rejonu – brak planów zagospodarowania przestrzennego. Na niezadowolającym poziomie pozostaje wykorzystanie posiadanych walorów turystycznych.

Oprócz problemów natury gospodarczej, w tym ekonomicznej i prawnej, są czynniki społeczne i rozwój tej materii życia. Oczywiście jest, że rozwój gospodarczy zależy od życia tkanki społecznej. Tworzenie bogactwa gospodarczego rejonu zawsze ma zatem swoje podstawy w życiu społecznym. W analizowanej przestrzeni należy poszukiwać rozwiązań likwidujących zagrożenia społeczno-środowiskowe oraz podnoszących bezpieczeństwo publiczne. Nie bez znaczenia jest słaby dostęp do Internetu i nowoczesnych technologii w niektórych częściach rejonu. Problemem do rozwiązania jest także niski poziom integracji i partnerstwa społecznego.

Literatura

Powiat częstochowski: Plan rozwoju lokalnego na lata 2004–2013, www.czestochowa.powiat.pl, dostęp 15.01.2011.

Statut powiatu częstochowskiego, Częstochowa.

Strategia rozwoju powiatu częstochowskiego 2007–2015, Częstochowa.

Wójcik P., *Jak wspierać lokalną przedsiębiorczość*, „Gazeta Prawna” z 27.04.2005.

www.stat.gov.pl/gus Bank Danych Lokalnych, dostęp 15.03.2012.

⁹ Tamże, s. 79.

**ECONOMIC SPACE – THE SOCIAL BACKGROUND
OF THE CZĘSTOCHOWA REGIONAL DEVELOPMENT STRATEGY**

Summary

Development strategies are created for all Polish regions. It is a general accepted idea that socio-economic development and economics raises the living standards and the general welfare of the Polish society. This paper focuses on the situations a small business as well as the development strategy for the area for which they are developed. Critical factors are those strategic elements, which directly linked to the business community development. This study used the results of available studies that examined the socio-economic determinants of the Częstochowa region.